

ΓΟΤΕΗ

Издавачка куќа Готен

contact@gotenpublishing.com

www.gotenpublishing.com

За издавачот: Билјана Ставрова-Алаѓозовска

Превод: д-р Ненад Вујадиновиќ

© фондација С.Фишер во име на Традуки

Графичко уредување: Дејан Џингарски

Дизајн на едисија и корица: Капка

Издавањето на ова дело беше поддржано од ТРАДУКИ, литературна мрежа, на која припаѓаат Сојузното министерство за европски и меѓународни прашања на Република Австрија, Министерството за надворешни работи на Сојузна Република Германија, швајцарската фондација за култура Про Хелвеција, Култур Контакт Австрија, Гете Институтот, Агенцијата за книги на Словенија ЈАК, Министерството за култура на Република Хрватска, Одделот за култура на владата на кнежеството Лихтенштајн, како и Фондацијата за култура на Лихтенштајн и фондацијата „С. Фишер“.

Ова издание финансиски го поддржа Министерството за култура на Република Македонија

ЦИП - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
„Св. Климент Охридски“, Скопје

821.163.41-3

УГРИЧИЌ, Сретен

На незнајниот јунак / Сретен Угричиќ ; превод од српски јазик Ненад Вујадиновиќ. - Скопје : Готен, 2013. - 346 стр. ; 17 см. -(Contemporanea)

Превод на делото: Neznamom junaku / Sreten Ugričić
ISBN 978-608-4625-29-2

I. Ugričić, Sreten види Угричиќ, Сретен

COBISS.MK-ID 94436106

traduki™

Сретен Угричиќ

НА НЕЗНАЈНИОТ ЈУНАК

превод од српски јазик:
д-р Ненад Вујадиновиќ

ГОТЕН
Скопје 2013

НА НЕЗНАЈНИОТ ЈУНАК
нефикција

ОДНАПРЕД

Бог е дезинформација. И да е еден, и да се тројца, или да ги има повеќе. Тројца се појавуваат 1914 година, во Терезинската самица пред окованиот Гаврило Принцип (глава 1). Нужни се, а невозможни. Незамисливи, а блескави. Сто години подоцна, ги затекнуваме во Србија. Тешко е да се следат бидејќи постојано го менуваат својот изглед, не ги држи место, се служат со магионичарски трикови. Поради нив Diktatorot не може мирно да спие (глава 2).

Во телепатска врска се со ту безимената, ту повеќеимената хероина (глава 3). Таа е храбра и самосвесна, способна да загина за слободата и за вистината, но и да воскресне. Во Србија неочекувано голем број жени се надарени со способност да воскреснуваат. Тие нашле засолниште на Големиот Воен Остров, во Расадник. Тоа се нејзини сестри во смртта, нејзини сестри во животот, нејзини сестри во Србија (глава 10).

Таа има свој Незнаен јунак, нејзините субверзивни и опсцени уверувања, движења, постапки – како и нејзината телепатска врска со тројцата таинствени љубовници – изложени се на непрекинато следење што го организира тајната полиција (глава 4). Со тајните служби раководи Шутот, најблискиот соработник на Diktatorot.

Diktatorot диктира. Маѓепсаниот народ на Србија е во состојба на реверзибилна кома (глава 5). Децата трпат најмногу. Бебињата одбиваат да се родат. Па, кој би сакал да се роди и да живее во земја на чие небо нема ниту една ѕвезда! Русите помагаат колку што можат (сите глави). Спасибо.

Кога ќе дознае дека е неотповикливо неплодна, таа заминува од Белград, совладува бројни пречки (глава 6) и доаѓа до самата граница. Води љубов со автостоперот кој го собира патем. Двајцата се усмртени со отровен гас во сон, во собата на еден пограничен мотел. Познато е што сонуваат додека умираат (глава 7). Службата за санација на теренот ги носи нивните тела и заедно со други тела ги товари на ладилник, кој ги транспортира до високите печки на другиот крај од земјата (глава 8).

Но пред да биде запалена, таа воскреснува. Ништо чудно, жените во Србија го можат тоа (глава 9). Режимот веднаш реагира: донесува закон – во согласност со уставот на Србија – за забрана на воскреснувањето (глава 11). Според соопштението на ДУРП, Државната управа за религиски прашања, новиот закон претставува „важен чекор кон јавна и контролирана институционализација на управувањето со светиот протокол на воскреснувањето“.

Покрај жените, со овој закон непосредно се загрозени и исихастите. Нивниот Патријарх телепатски укажува на нужноста од отпор и сеопфатен бунт. Diktatorot има решавачко влијание врз изборот на следниот исихастички Свет Отец (глава 12). Расколот е избегнат и исцелен во светата тишина на верата.

Diktatorot е победен, изложен е на дресура и припитомување, што е макотрпен процес со неизвесен исход. Шутот автоматски го зазема испразнетото место (глава 10). Борбата на Нејзнајниот јунак и Diktatorot е вечна (сите глави). Тројцата молчат. Тука ништо не се може. И тоа е сè.

1

НИЕ ТРОЈЦАТА

принципи

Прв принцип.

Првиот принцип не се знае. А она што не можеме да го знаеме најдалекосежно нè определува и условува. Тоа што го немаме во искуството најважно ни е и затоа животот му го даваме беспоговорно, безобсирно, незабележително.

Принцип на бестрашноста.

Секој што кога и да било дошол на овој свет е бестрашен. Ова тука, од оваа страна, не е за кукавици.

Принцип на непогрешливоста.

Патот следи една тесна плитка река. Реката е Миљацка, мљацка со бранчињата, се двоуми. Колата нема покрив и од небото ја осветлува бескраен зрак светлина. Напладне, со истрел од кубура сокриена во букет полски цвеќиња архангел Гаврил го убива нејзиниот маж, тој вкочанет придружник наикитен со незаслужени ордени, Престолонаследникот кој не се вклопува во иконата, ѝ се обраќа со телепатски зборови:

– Девицо, во тебе има дете.

Таа му одговара: – Знај, тешка сум веќе три месеци.

Гаврило е вчудоневиден и извикува:

– Невозможно! Задоцнив! Како можев да згрешам?

Ангелите не грешат!

Принцип – го одредуваат последиците.

Толпа, мешаница меѓу народот кој дошол да присуствува на настанот што ќе го промени текот на историјата, извлечените сабји на војниците во тесни парадни униформи се сè поблиску, горчлив мирис на барут, топот на потковици по калдрмата, гулаби што првкатаат над мостовите.

Во тој час веќе не е бесмртен, крилјата и аурата исчезнуваат како никогаш и да ги немало. Војниците веќе го фаќаат за рамена и тој зашеметен пука уште еднаш, ги усмртува Престолонаследничката и плодот во нејзината утроба.

На калдрмата крај Миљацка изгазени цветови испрскани со крв, на небото ни трага ни глас. Цвеќињата се полски, безимени, миризливи, меки, лесни, прозрачни, ги има секакви, само лилјани нема да ги згазне некој несакајќи, во метежот, оттурнат да падне и да го повреди коленото, но веднаш да се подигне и да не чувствува болка и да се стрча набрзина дома, зашто е беља. Во почвата кај Латинскиот мост, таму кај што стоеше Гаврило, се втиснале стапалки, засекогаш.

Принципи – подложни се на противречни толкувања.

Покрај левата стапалка на Принцип запишано е: „Од ова место на 28 јуни 1914 г. Гаврило Принцип со својот истрел го изрази народниот протест против тиранијата и вековниот стремеж на нашиот народ за слобода.“ Покрај десната нога на Принцип запишано е: „Од ова место на 28 јуни 1914 г. Гаврило Принцип изврши атентат на австрискиот престолонаследник Франц Фердинанд фон Остерајх-Есте и врз неговата сопруга Софија Хотек фон Хоткова и Вогин.“

Што е принцип?

Историја е сè она што историјата го дозволува. Природа

е сè што природата дозволува. Бог е сè што Бог дозволува. Човек – сè што човекот дозволува. Вистина – сè што вистината дозволува. Принцип – сè што принципот дозволува.

Принцип – го прават луѓето со своите постапки.

Имаше три атентати. Данило Илиќ изврши подвиг во мислите. По налог од Белград, тој до последен миг ги убедуваше Принцип и Чабриновиќ да се откажат. Недељко Чабриновиќ фрли бомба, која се одби од задната гума на автомобилот со спуштен покрив и експлодира неколку метри подалеку, усмртувајќи недоволни. Еден час подоцна, свечената колона се враќа по истиот пат, како ништо да не се случило, а Гаврило Принцип пука од непосредна близина. Следот на настаните иницирани од тие истрели ја обликува судбината на светот во следните сто години.

Гаврило Принцип.

Гаврило Принцип е бестрашен. Гаврило Принцип не е роден во Србија. Гаврило Принцип не умре во Србија. Животот е странство. Капсулата со цијанид потфрли, тој не умре, само повраќаше. Сепак умре во Србија. Сите умираат во Србија. Сите живееме во странство. Сите умираме. Животот е умирање, го знаеле ли ние тоа или не. Смртта живее во нас, низ нашето постоење, а кога ќе умреме се враќаме во бесмртноста. Во бесмртноста нема живот, затоа што нема смрт. Може да се умре или само еднаш или никогаш. И тоа е сè.

Еден принцип.

Да не остане ништо. Нека биде тоа еден принцип. Кога веќе немаме каде.

Уште еден принцип.

Принцип што го исклучува третото: слобода или смрт.
Да или Не. Сè или ништо. Принцип што го исклучува второто:
тероризам. Ако мора да страдаат невини, нека страдаат.
Принцип што го исклучува првото: Бог молчи.

Принцип е принцип.

Ангелот е многу мал и слабичок, речиси просирен.
На небото има авион. Небото е без ѕвезди. Морето е Црно.
Богородица е Троеручица. Да се живее е чесно. Светлината
е налеана до врв. Денот – Видов. Погледот без мугра. Раката
е Црна. Чукна часот. Клекна Кнезот. Девојчето запеа тивко.
Обилиќ е жив. Горѓе е Црн. Србија е далеку. Детството е
непокорно. Патријархот е во Пеќ. Дрина е крива. Клучот е
во Босна. Чија е Босна? Миљацка е плитка. Отровот е бајат
цијанид. Принцип – Гаврило. Метод – кирилица. Вистината е
тројство. Слободата е слобода, е слобода.

Принципи – тие не му веруваат на животот.

Како и обратно: животот не им верува на принципите.

Да се изневери, да се биде изневерен, во тоа е работата.

Принцип – тој прави човекот да отстапи.

Пред Принцип, в мугри, во тесната самица длабока како
дното на Црното Море, се појавува ангелот Господов.

– Гаврило, име мое – воздвигнува ангелот – во тебе има
дете.

Принцип молчи.

– Како ќе излезеш, дете мое, пред страшниот иследник
од царска Виена?

Принцип молчи.

– А како пред Бога? Бремена жена усмрти.

Принцип молчи.

– Молчиш, молчиш, – вели ангелот – ама јас од тебе не си одам. Ке се трпиме сто години.

Принцип молчи.

– И да знаеш дека сме тројца. Еден на друг до прочите.

Принцип молчи.

– Молчиш, молчиш, ама тоа ти е што ти е: ние тројцата, сто години, ти.

Принцип Молчи.

– Ајде сега, спиј. Сонот е ист како и јавето: невозможен е, а се случува.

Принцип: како еден.

Како Света Троица. Соперници. Род, најблизок. Твој. Едно.

Како трите раце на Богородица Троеручица. Како трите прасиња во борбата против лошиот волк. Како руската тројка што со прапорци јазди низ бескрајните брези, а сувиот снег прска под копитата. Како тројца Босанци: Муслиман, Србин и Хрват.

Како кружница која не престанува да се врти во рамностран триаголник, испуштајќи мелодија далечна и слатка како детство. Како љубовен триаголник. Како број на кој никој не се обложува. Како најубав тристих кој маѓепсува со разликите помеѓу она што се мисли, што се кажува и што е речено. Како трицикл.

Принцип: како три.

Како *Трите стола* на концептуалниот уметник ЏК, Џозеф Кошута кој живее во странство.

– на дефиницијата за стол, објавена во речникот – седи еден.

– на фотографираниот стол, закачен на белиот ѕид – седи друг.

– на дрвениот стол, во аголот од твојата самица – седи трет.

Седиме заедно, истовремено, како еден. Мислиме на тебе Гаврило, заедно, истовремено, како еден. Стануваме заедно, истовремено, како еден. Одиме кон тебе Гаврило, заедно, истовремено, како еден.

Принцип на постоењето.

Во принцип, има четири основни начини на постоење:

1 во телото и во свеста

2 во телото и надвор од свеста

3 надвор од телото и во свеста

4 надвор од телото и надвор од свеста

Во принцип, ова не е само логична низа, туку степенување.

Хиерархија.

Принцип на истражување.

На почетокот, при првата средба, иследникот од царска Виена, на сиромашкиот Гаврило му се обраќа на српски:

– Ти ќе бидеш јас, а јас ќе бидам ти.

Така се доаѓа до вистината, која истовремено е и несведлива и премин кон други вистини.

На крајот, при последната средба, Гаврило се простува со сиромашкиот иследник од царска Виена, на германски:

– *Du wirst ich sein, und ich werde du sein.*

Само уште еден принцип.

Да блеска од длабочините.

Нека биде тоа уште еден принцип.
Кога веќе нема ѕвезди.
Кога веќе немаме каде.

бегство

Сите тројца на Божик ги водат намуртени милиционери во престолнината. После сто години, точно после сто години и пет месеци, кои ги помина во самица, и уште три месеци без никогаш да не излезеш од кругот на логорот, повторно се најде на калдрмата. Окован под вооружена придружба, ама на улица.

Оваа две илјади и четиринаесетта зима доцни, топло е, задоцнетото циганско лето не се предава ниту во јануари. Градот мирен, тивок, речиси замрен, без сообраќај освен метрот кое подмолно татни длабоко под земјата. Над земјата, на калдрмата, само по некој минувач со наведната глава.

Чекорите молчешкум, еден на друг до очите. Никој нема да ги препознае атентаторите на светото тело на Диктаторот. Оние малкумина што ве среќаваат, не обрнуваат внимание на вас, затоа што мораа од дамнаина да бидат навикнати да гледаат луѓе оковани во синцири, на рацете и нозете.

Сега Diktatorot е во друго тело и тука како да бил отсекогаш, тоа е единствената вистина за Srbija, ништо друго не е важно, атентатот како и да го немало, сè е во најдобар ред, мир и поредок, згрижено, спасено, благословено, непобедливо.

Ги замолуваш милиционерите малку да ви го олабават синцирот, доквrv ви ги нажули рацете, но капетанот ти се нафрли да замолчиш, или ќе ги стегне уште посилно. Замолчуваш.

Одите така, свечкајќи со оковите, од улица во улица, свонењето го слушате само вие тројца. Ремек-дела од епохата на немиот филм, тоа е нашиот живот. Нема застанување, вели капетанот. Малку потоа, застанувате.

Капетанот и уште еден се оддалечуваат за да си купат цигари, а вам тројцата по парче леб бидејќи не сте јаделе веќе четириесет и осум часа. А кога се одалечија, третиот што остана со вас го попушта синцирот за една алка.

Капетанот се задржа во ашчилницата, тој што беше со него се врати, а овој третиот се оддалечи за и тој да си купи цигари, и тој сиромашкиот си има душа.

Без зборови му ги пружате испоранетите раце на другиот џандар, па и тој ви го олабавува синцирот за една алка.

Кога милиционерите повторно се собраа сите, колоната продолжува со одење, а молчите постојано, не сакате да го предадете оној првиот милиционер дека ви го попушти синцирот, ниту вториот дека и тој се сожали и го олабави синцирот.

Сосем лабаво врзани пристигнувате до аголот од каде се гледа портата на ЦЗП, Централната зандана во престолнината. По неизговорена команда, во еден миг се ослободивте, ги оттурнавте милиционерите на земја и избегавте на три страни, без трага. Мазната црна калдрма и непросирните сидови на белградските куќи веднаш ве сокрија. Не е тешко да се стане невидлив во Srbija.

Од овој миг деновите му се одбројани на Diktatorot на Srbija.

Збунетите милиционери предоцна се придигнуваат, особено капетанот кој од ашчилницата излезе пијан. Ги тресат униформите од правта, набрзина го дофаќаат оружјето, па се растрчуваат, па нешто викаат, божем се закануваат. По десетина минути, задишени, се враќаат на местото на инцидентот и тивко се договараат што да прават.

Првите тројца минувачи се уапсени ни криви ни должни. Милиционерите се исплашија дека ќе ја загубат службата, а можеби и десната рака, како што следува веќе според ПС, Правилата на службата, ако не ја извршите наредбата. А за бегство на тројцата затвореници кои ги спроведуваа би можела и главата да им летне од тесните рамена.

Наместо вас тројцата, милиционерите сега внесуваат непознати граѓани во ЦЗП. Кутрите не ни насетуваат што ќе ги снајде. За чудо, и овие си се еден на друг до очите.

Најпрво висока порта, со рампа и сензори, потоа врата од железни шипки, потоа решетки на прозорците. Стражарите ги примаат тројцата под свој запт без многу потпрашување, под имињата кои вам ви припаѓаат.

Протести тука никако не помагаат, само на несреќниците им носат тежок ќотек без каков и да е придружен коментар, овие така најпосле и замолкнуваат кржави, бабуњосани, модри, со искршени ребра и вилици.

Им ги симнуваат оделата, ги мијат со шмрк, ги стрижат до кожа, ги запрашуваат со инсектициди и отров за глувци. Им изнесуваат сосем нови робијашки одела, пластични, флуоресцентни, што овие ги облекуваат избезумени, неми, веќе мртви. Заведени во инвентарот, прописно опремени,

излегуваат тројцата случајни минувачи пред Дежурниот, кој тивко и рамнодушно им пцуе сè по ред, па ги разделува и наредува да ги фрлат во три самици на дното од трите крила на Седмиот департман. Департман, помислуваш, тоа мора да е спротивно од апартман. Ги голта темнината, ама флуоресцентниот сјај останува да трепери. Ги носат, низ долги тунели, толку долги што би можеле некогаш да послужат како нова линија за метрото.

Под земја сте, помислив. Опасноста помина, можете горе.

Подвижните скали не работат, излегувате пеш, како да изнурнувате, во густата утринска светлина на светот и градот. Скалилата се долги и стрмни како водопад, како каскаден порој, некаде на средината се појавуваат натписи нанесени со флуоресцентен спреј, ги читате онака како што чекорите. Првиот: *Srbija e морничава*. Па едно празно скалило. Па на следното: *Добро е што не постои*. Па повторно едно празно. Потоа: *Srbija e прекрасна*. Па пауза. Потоа: *Штета што не постои*. Па три празни скалила. На претпоследното пишува: *Беспоговорно служам...* На врвот од скалилото: *...На Srbija во моето срце*. Скалилата се како потоци, потоци од копнежи кои се стрчуваат низ сребреникавото зеленило од застаклените фасади на поредокот и смислата.

Еден миг потоа сте на улица, чекорите замислени низ луѓето, низ воздухот, низ мислите, до првата раскрсница. Па лево, низ брегот, кон мостот, кон водата, кон мене.

Водата е тука да блеска од длабочината.